

Vergaderjaar 2003–2004

28 330

Herstructurering openbaar bibliotheekwerk

Nr. 8

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 juli 2004

Op 23 juni jl. sprak ik met de Tweede Kamer over de bibliotheekvernieuwing en over de bijzondere bibliotheekvoorzieningen voor enerzijds varenden en anderzijds blinden en slechtzienden (zie mijn eerdere brieven met kenmerk 28 330, nr. 5 d.d. 10 juni 2004 en 28 330, nr. 6 d.d. 21 juni 2004). Tijdens het overleg heb ik de Kamer toegezegd de Aanvulling Koepelconvenant Herstructurering Openbaar Bibliotheekwerk en de onderzoeksofferte extern onderzoek blindenblindenbibliotheken, zodra deze gereed zijn, toe te sturen. Beide zijn thans definitief en gaan als bijlage hierbij¹. U treft hieronder een korte toelichting bij de twee documenten aan. Ook kwam tijdens het overleg de mogelijke relatie tussen de Welzijnswet en bibliotheekstelsel ter sprake en verzocht de Tweede Kamer mij nadere informatie te verstrekken over de wettelijke regelingen met betrekking tot de toegang tot lectuur en informatie voor visueel-gehandicapten in de VS en Zweden. Bij deze ga ik op deze twee kwesties nader in.

Aanvulling Herstructurering Koepelconvenant Openbaar Bibliotheekwerk

De besturen van IPO en VNG hebben onlangs formeel ingestemd met genoemde Aanvulling. De tekst, die hierbij gaat, bevat duidelijke afspraken over de resultaten die eind 2007 met de vernieuwingsoperatie moeten zijn bereikt en over de taakverdeling tussen de betrokken partijen. Ook over de financiële inzet van de beide convenantpartners zijn nadere afspraken gemaakt. IPO en VNG hebben toegezegd te bevorderen dat provincies en gemeenten hun financiële inspanning ten aanzien van de openbare bibliotheken tenminste handhaven en zomogelijk uitbreiden. Voorts zijn er concrete afspraken gemaakt over de financiële voorwaarden, waaronder aanspraak kan worden gemaakt op de intensiveringsgelden. Bijzonder daarbij is de bepaling dat gemeenten alleen aanspraak op deze gelden kunnen maken indien hun bekostiging van de openbare bibliotheek een zeker minimum-niveau heeft bereikt (of binnen twee jaar

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

zal bereiken). Daarmee wordt voorkomen dat intensiveringsgelden ten goede komen aan gemeenten die hun bibliotheek ontoereikend subsidiëren.

Tijdens het AO is gesproken over de voortgang die bij de vernieuwing, met name op inhoudelijk vlak, is geboekt. In aansluiting hierop merk ik het volgende op. Zoals ik hiervoor aangaf zijn bij de convenantsaanvulling afspraken gemaakt over de concrete resultaten die eind 2007 met de vernieuwingsoperatie moeten zijn bereikt. Tevens is overeengekomen dat juist de komende jaren het accent op de inhoudelijke vernieuwing zal worden gelegd. Om de inspanningen op dat vlak te focussen zijn ook thema's voor deze vernieuwing benoemd (zie ook mijn brief d.d. 10 juni 2004). De beschikbare intensiveringsgelden voor 2004 zijn inmiddels ingezet om daaraan gerichte impulsen te geven. Tegen deze achtergrond heb ik er vertrouwen in dat de komende jaren voldoende voortgang met de vernieuwing kan worden bereikt.

Onderzoeksofferte blindenbibliotheken

Bijgaande onderzoeksofferte is op 6 juli 2004 verzonden aan de volgende bureaus: Twijnstra Gudde, Significant en Berenschot. Deze onderzoeksbureaus zijn alle werkzaam binnen het raamcontract van het ministerie van OCW. Naar verwachting zal het externe rapport eind augustus beschikbaar zijn. De Tweede Kamer zal zo spoedig mogelijk over de uitkomsten door mij worden geïnformeerd.

De wettelijke context van het openbaar bibliotheekwerk

Tijdens het algemeen overleg rees de vraag of de huidige Welzijnswet een bepaling kent die gemeenten verplicht een openbare bibliotheekvoorziening in stand te houden. Dat is niet het geval. De oude Welzijnswet bevatte wél bepalingen over verantwoordelijkheden van gemeenten, provincies en Rijk ten aanzien van het openbaar bibliotheekwerk. Momenteel figureert de openbare bibliotheek alleen in twee artikelen van de Wet op het specifiek cultuurbeleid waarin bepalingen omtrent de jeugdcontributie en het interbibliotheecair leenverkeer en netwerk zijn opgenomen.

De toegang tot lectuur en informatie voor visueel-gehandicapten in de VS en Zweden

Tijdens de begrotingsbehandeling van het ministerie van OCW op 12 november 2003 heeft het lid Lambrechts (D66) een motie ingebracht waarin de regering wordt verzocht in kaart te brengen hoe de Nederlandse situatie qua toegang tot informatie voor blinden en slechtzienden zich verhoudt tot die in andere landen, zoals de Verenigde Staten en Zweden, zowel in de praktijk als in regelgeving. De motie, mede-ondertekend door de leden De Vries, Balemans en Kraneveldt, is aangenomen door de minister van OCW. Tijdens het algemeen overleg met uw Kamer op 23 juni 2004 heb ik aangegeven dat, voor zover de motie het domein van de openbare bibliotheek betreft, ik een internationaal benchmarkonderzoek zal laten uitvoeren, zodra de vernieuwingsoperatie achter de rug is. Dit betreft dus het praktische aspect van genoemde motie. In reactie verzocht uw Kamer of het mogelijk is alvast aan te geven hoe de situatie ten aanzien van regelgeving erbij staat. Hierbij stuur ik u de gevraagde informatie.

1. De term «informatie» bestrijkt in principe een zeer breed terrein. Mijn reactie spitst zich toe op het domein dat door ministerie van OCW wordt bediend, c.q. dat binnen mijn bibliotheek-portefeuille valt. Alge-

- mene wetgeving op het gebied van gelijkberechtiging van gehandicapten behoort tot de competentie van het ministerie van VWS.
2. De Verenigde Staten en Zweden zijn voornamelijk de enige landen die beschikken over regelgeving van overheidswege op dit terrein. De eerste kent de federale «The Americans with Disabilities Act», waarin discriminatie van visueel gehandicapten door de staat en door lagere overheden wordt verboden. In de praktijk betekent dit echter niet meer dan dat bedrijven die zich schuldig maken aan het beperken van de toegang tot informatie voor blinden en slechthorenden, een overheidsopdracht kan worden onthouden. In Zweden is de toegang van visueel gehandicapten tot lectuur, literatuur en informatie geregeld in een wet op basis waarvan een overheidsinstantie bepaalt wie informatie mag omzetten in aangepaste leesvorm. De producten (aangepaste boeken, kranten en tijdschriften) worden gedistribueerd via het netwerk van de openbare bibliotheken. Het systeem functioneert naar algemene tevredenheid van betrokkenen.
 3. Met uitzondering van zijn sanctiemogelijkheid, is de Amerikaanse wet vergelijkbaar met de waarborgen die de Nederlandse wet kent tegen discriminatie van gehandicapten (naast de Grondwet ook het Europees verdrag van de Rechten van de Mens). In de praktijk lijkt de Nederlandse situatie het meeste op de Zweedse, met dien verstande dat zelfregulerend overleg tussen maatschappelijke partijen hier nadrukkelijk in de plaats treedt van een wet die ook een beperking van het auteursrecht met zich meebrengt. Sinds 1985 hebben uitgeverij en producerende blindenbibliotheken zich vrijwillig verbonden in de Regeling Blindenbibliotheken die het gehele terrein van boeken, kranten en tijdschriften bestrijkt. Hierin zijn en worden afspraken vastgelegd over onder meer het verlenen van toestemming tot omwerking, vormvereisten, vergoedingen, beveiliging en wijze van toelevering. In 2000 is de regeling aangepast aan de technologische ontwikkelingen. Momenteel wordt een herziene editie voorbereid, die kan voorzien in de voorgenomen aansluiting tussen de blindenbibliotheken en de openbare bibliotheken. De Nederlandse regeling geldt internationaal als een schoolvoorbeeld van effectieve zelfregulering (zoals bleek bij een bijeenkomst van het Copyright Committee van het WIPO op 3 november 2003 in Genève, gewijd aan informatie voor visueel gehandicapten). Met het thans beschikbare aanbod van lees- en informatieproducten in aangepaste vorm wordt Nederland wereldwijd tot de voorlopers gerekend.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M. C. van der Laan